

N:o 14.

Ank. till Riksd. Kansli den 21 Febr. 1880, kl. 6 e. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, angående eftergift af kronans rätt till danaarf efter Maria Mattsson och arkitekten Folke Birger Oppman; Gifven Stockholms Slott den 23 Januari 1880.

Genom testamente den 23 Oktober 1846 förordnade *Maria Mattsson* i Helsingborg, att efter hennes död hennes oäkta dotter *Carolina Amalia*, gift med grosshandlanden *Carl Gustaf Pfeiff*, samt ogifta *Maria Hellström* skulle ega att dels ur *Maria Mattssons* bo uttaga och till gemensamt bruk under deras lifstid disponera lösören till visst uppgifvet värde, dels ock under deras lifstid årligen uppbära afkastningen af såväl den öfriga lösa egendomen, hvilken borde förvandlas i räntebärande kapital, som ock af *Maria Mattssons* kontanta tillgångar och utestående fordringar; och skulle *Carolina Amalia Pfeiff* ega att bestämma, hvilken eller hvilka personer kvarlåtenskapen efter hennes och *Maria Hellströms* död borde tillfalla, dock med den inskränkning att mannen *Pfeiff* icke finge komma i åtnjutande af någon del deraf.

År 1849 afled *Maria Mattsson* utan att efterlemna kända lagliga arfvingar, men på grund af nyssberörda testamente hafva *Carolina Amalia*

Pfeiff och Maria Hellström gemensamt uppburit afkomsten af Maria Mattssons efterlemnade tillgångar till den 11 November 1857, då Carolina Amalia Pfeiff afled, hvarefter, med stöd af i testamentet meddelad föreskrift, Maria Hellström ensam åtnjutit samma afkomst till sin död den 3 Juni 1878.

I ett den 21 Oktober 1857 upprättadt testamente har Carolina Amalia Pfeiff väl föreskrifvit, att efter hennes och Maria Hellströms död kvarlåtenskapen efter Maria Mattsson skulle, med undantag af åttahundra riksdaler banko, om hvilket belopp särskildt förordnande meddelats, tillfalla grosshandlanden Pfeiff, men som han aflidit före Maria Hellström, finnes ingen af Carolina Amalia Pfeiff meddelad föreskrift, huru med den grosshandlanden Pfeiff tillämnade delen af Maria Mattssons kvarlåtenskap nu skall förfaras.

Med anledning häraf och under antagande att sistberörda kvarlåtenskap vore att anse såsom danaarf efter Maria Mattsson har vice häradshöfdingen W. Montelius i egenskap af förmyndare för grosshandlanden Pfeiffs år 1862 födda oäkta dotter Ingeborg Mathilda Pfeiff anhållit, att kronans rätt till danaarf efter Maria Mattsson måtte öfverlätas å sökandens bemälda myndling, och har sökanden till stöd härför anført, att såväl grosshandlanden Pfeiff som Maria Hellström genom särskilda, behörigen bevakade testamentariska förordnanden föreskrifvit, att all deras efterlemnade egendom skulle tillfalla Ingeborg Mathilda Pfeiff; att med andan i dessa testamenten öfverensstämde, att Ingeborg Mathilda Pfeiff skulle komma i åtnjutande jemväl af Maria Mattssons efterlemnade tillgångar, samt att hvad som på grund af de båda sistnämnda testamentena hittills kommit Ingeborg Mathilda Pfeiff till godo, vore otillräckligt för hennes underhåll.

Öfver ansökningen hörd har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Malmöhus län i utlåtande den 3 Januari 1879 anført, att som icke utan skäl kunde ifrågasättas, huruvida ej genom Maria Mattssons testamente egenderrätten till den testamenterade egendomen, om också väsentligen inskränkt, så väl i afseende å dispositionen under lifstiden, som äfven beträffande testamentsrätten, dock tillfallit först Carolina Amalia Pfeiff och Maria Hellström gemensamt och sedermera, efter det den förra aflidit, den senare ensamt, samt kronans rätt till danaarf efter Maria Mattsson således i förevarande fall kunde anses tvifvelaktig, desto mindre betänklighet borde möta mot efterskänkande af allt anspråk å kronans sida på sådant danaarf till förmån för Ingeborg Mathilda Pfeiff.

Sedan härefter yttrande i ämnet inforrats från advokatfiskalen vid Kongl. Maj:ts och Rikets Kammarkollegium, har denne till Rådstufvurätten i Helsingborg instämt kaptenen A. E. Carlsson och förste bataljonsläkaren O. L. Bruzelius, hvilka på anmodan af Maria Hellström omhänderhaft och fortfarande innehade Maria Mattssons ifrågavarande qvarlåtenskap, under yrkande att berörda medel måtte förklaras böra tillfalla kronan såsom danaarf, hvarefter Rådstufvurätten genom utslag den 24 Februari 1879, som vunnit laga kraft, bifallit nämnda yrkande samt förpligtat Carlsson och Bruzelius att till kronan redovisa de ifrågavarande medlen, som enligt räkning den 31 December 1878 utgjorde 5,066 kronor 89 öre.

I underdånigt utlåtande den 11 Mars 1879 har advokatfiskalen tillstyrkt bifall till ansöknigen, under förbehåll likväl af den rätt, som lagligen tillkommer advokatsfiskalsembetet.

På grund af hvad Kongl. Maj:ts Befallningshafvande anfört, och då kronans rätt till ifrågavarande medel såsom danaarf icke kan anses afgjord genom den rättegång advokatfiskalen utfört mot innehafvarne af medlen kaptenen Carlsson samt bataljonsläkaren Bruzelius, men i hvilken rättegång Ingeborg Mathilda Pfeiff, som på grund af testamente innehar Maria Hellströms rätt, icke är vorden hörd, vill Kongl. Maj:t föreslå Riksdagen att medgifva, det kronan må till förmån för Ingeborg Mathilda Pfeiff afstå från anspråk på ifrågavarande medel, dock med förbehåll för kammaradvokatfiskalen af den rätt till andel i medlen, som lagligen må honom tillkomma.

Arkitekten *Folke Birger Oppman* och hans hustru *Johanna Wilhelmina Oppman*, född Hedvall, upprättade den 19 November 1863 inbördes testamente, hvarigenom förordnades, att den af makarne, som öfverlefde den andra, skulle under oinskränkt dispositionsrätt behålla och evärdligen besitta allt hvad i boet vid dödsfallet funnes. Sedan arkitekten Oppman den 4 Maj 1876 aflidit utan att efterlemna kända arfvingar, lät enkan höra testamentsvittnena på ed och communicerade testamentet med fabrikören F. J. Westerström, som af domstolen förordnats att i egenskap af god man bevaka de okända arfvingarnes rätt, och hvilken å testamentet tecknade, att han godkände detsamma. Då emellertid inga arfvingar till Oppman läto sig afhöra, väckte advokatfiskalen vid Kongl. Maj:ts och

Rikets Kammarkollegium å kronans vägnar anspråk på Oppmans lott i boet såsom danaarf; och genom utslag den 29 April 1879, som vunnit laga kraft, har Aska häradsrätt yttrat, att enär testamentet efter mannens död icke blifvit af enkan i laga ordning bevakadt, förty och utan afseende derå att Westerström i sin egenskap af god man för den affidnes okända arfvingar godkänt förordnandet, ogillades testamentet äfvensom de derpå grundade anspråken, och ålades enkan Oppman och Westerström att inom viss tid redovisa och till kronan öfverlemna hvad Oppman vid sitt frånfälle i boet egt, vare sig såsom giftorätt eller enskild egendom.

I en till Kongl. Maj:t ingifven skrift har enkan Oppman, under förmälan att hennes underlåtenhet att bevaka testamentet härrörde af obekantskap med lagens föreskrifter, i underdånighet anhållit, att då hon, som enligt hvad företedda prest- och läkarebetyg utvisade uppnått en ålder af 56 år och sedan flera år tillbaka led af ögonsjukdom, ej kunde försörja sig med arbete och dessutom nödgats till vård och uppfostran upptaga en affiden broders minderårige son, kronans rätt till ifrågavarande danaarf måtte varda å henne öfverlåten; till stöd för hvilken ansökning hon ytterligare anført, att den efterlemnade egendomen ej kunde anses större, än att densamma erfordrades för att trygga henne mot nöd på ålderdomen.

Bouppteckningen efter Oppman upptager boets behållning till 15,007 kronor 81 öre, och vid ett den 21 Oktober 1879 hållet arfskifte mellan enkan och kronan har såsom danaarf tillskiftats kronan 7,470 kronor 15 öre jemte hälften i en osäker fordran till belopp af 1,500 kronor.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Östergötlands län och kammaradvokatfiskalen, i ärendet hörde, hafva förordat bifall till ansökningen, den senare under förbehåll af den honom författningsenligt tillkommande andelen af qvarlåtenskapen.

Med afseende å hvad sålunda förekommit och då den ifrågavarande qvarlåtenskapen icke skulle fallit kronan till, derest enkan Oppman förstått att göra sin på testamentet grundade rätt lagligen gällande, vill Kongl. Maj:t föreslå Riksdagen, att kronans rätt till ifrågavarande danaarf må öfverlåtas å enkan Oppman; med skyldighet för henne att deraf afstå så stor del, som enligt gällande författningar tillkommer kammaradvokatfiskalen.

De till omförmälda ärenden hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande Utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

O S C A R.

Hans Forssell.

*Utdrag af Protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i Statsrådet å Stockholms Slott den 23 Ja-
nuari 1880.*

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre *De Geer*,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena *Björnstjerna*,
Statsråden: *Almqvist*,
Herr *Thyselius*,
Lovén,
Friherre *von Otter*,
Forssell,
Rosensvärd,
von Steyern och
Malmström.

Departementschefen Statsrådet *Forssell* föredrog härefter:

3:o.

En af vice häradshöfdingen *W. Montelius*, i egenskap af förmyndare för afidne grosshandlanden *Carl Gustaf Pfeiffs* oäkta dotter *Ingeborg*

Mathilda Pfeiff, i underdånighet gjord ansökning att, sedan Maria Mattsson i Helsingborg år 1849 aflidit utan att lemna kända lagliga arfvingar, och hennes oäkta dotter Carolina Amalia, gift med grosshandlanden Pfeiff, samt ogifta Maria Hellström, hvilka genom testamente af Maria Mattsson berättigats under deras lifstid gemensamt disponera hennes qvarlätenskap, jemväl aflidit, den rätt till danaarf efter Maria Mattsson, som kunde kronan tillkomma, måtte å sökandens ofvanbemälda myndling öfverlätas;

Uti hvilket ärende så väl Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Malmöhus län som advokatfiskalen i Kammarkollegium afgifvit infortrade underdåniga utlåtanden, hvarjemte advokatfiskalen anmält, att Rådstufvurätten i Helsingborg, uppå derom af advokatfiskalen efter stämning förd talan, genom utslag den 24 Februari 1879, som vunnit laga kraft, förklarar, att ifrågavarande qvarlätenskap, hvilken omhänderhades af kaptenen A. E. Carlsson och bataljonsläkaren O. L. Bruzelius och enligt af dem afgifven redogörelse utgjorde 5,066 kronor 89 öre, borde såsom danaarf Kongl. Maj:t och kronan tillfalla.

På grund af hvad Kongl. Maj:ts Befallningshafvande anført, och då kronans rätt till ifrågavarande medel såsom danaarf icke kunde anses afgjord genom den rättegång, advokatfiskalen utfört mot innehafvarne af medlen, kaptenen Carlsson samt bataljonsläkaren Bruzelius, men i hvilken rättegång Ingeborg Mathilda Pfeiff, som på grund af testamente innehade Maria Hellströms rätt, icke blifvit hörd, tillstyrkte Statsrådet, att Kongl. Maj:t ville föreslå Riksdagen att medgifva, det kronan måtte till förmån för Ingeborg Mathilda Pfeiff afstå från anspråk på ifrågavarande medel, dock med förbehåll för kammaradvokatfiskalen af den rätt till andel i medlen, som lagligen kunde honom tillkomma.

4:o.

En af enkan Johanna Wilhelmina Oppman, född Hedvall, i underdånighet gjord ansökning att kronans rätt till danaarf efter hennes aflidne man, arkitekten Folke Birger Oppman, måtte varda å henne öfverlätan;

Uti hvilket ärende så väl Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Östergötlands län som kammaradvokatfiskalsembetet afgifvit infortrade underdåniga utlåtanden.

Med afseende å hvad i ärendet förekommit och då den ifrågavarande qvarlätenskapen icke skulle fallit kronan till, derest enkan Oppman för-

stått att göra sin på hennes afidne mans testamente grundade rätt lagligen gällande, tillstyrkte Statsrådet, att Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen, att kronans rätt till ifrågavarande danaarf måtte öfverlätas å enkan Oppman, med skyldighet för henne att deraf afstå så stor del, som enligt gällande författningar tillkomme kammaradvokatfiskalen.

Hvad Statsrådet sålunda i de under 3:o och 4:o antecknade ärenden tillstyrkt behagade Hans Maj:t Konungen i nåder gilla och bifalla.

Departementschefen uppläste härefter ett, under förutsättning af bifall till ifrågavarande båda ansökningar, i förväg uppsatt förslag till nådig proposition;

och befalde Kongl. Maj:t att, i enlighet med berörda, detta protokoll bilagda förslag, proposition skulle till Riksdagen aflätas.

Ex protocollo

Hans Wachtmeister.